

Stad & Ambt

Driemaandelijke uitgave van de Historische Kring Stad en Ambt Almelo

Eén van de zeven kunstwerken van de Hengeloër Rinus Roelofs die verspreid langs de 13 kilometer lange Doorbraak zijn geplaatst.

31e jaargang nummer 3
juli 2023

COLOFON

Uitgave van de Stichting Historische Kring
Stad en Ambt Almelo

Secretariaat:

H. (Hetty) Leusman, Jacob Marisstraat 8,
7606 HL Almelo tel: 06 55348532
E: bestuur@historischekringalmelo.nl

Redactie:

Hans Gerritsen
Jennie van der Horst- Hemmink
Hanschristiaan Krol
Herman Reckman

Redactieadres:

Bellinckhofdwarsweg 3, 7604 PD Almelo
T: 0546- 813 677
E: redactie@historischekringalmelo.nl

Website:

www.historischekringalmelo.nl

Verschijningsdata:

Januari - april - juli - oktober
Kopij uiterlijk vier weken voor
verschijning inleveren bij redactieadres

Abonnementen:

Individueel lid € 23,- per jaar.
Begunstigers van de Stichting Historische
Kring Stad en Ambt Almelo ontvangen
vier maal per jaar dit tijdschrift, hebben
gratis toegang tot de lezingen en kunnen
deelnemen aan de excursies.
Losse nummers € 4,50

Bank:

NL 63 RABO 0381 3305 59

Druk:

Herman Media

Vormgeving en fotografie:

Herman Reckman

Omslag: Kunstwerken De Doorbraak

ISSN 1389-3068

In de Twentsche Courant Tubantia verschenen vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw wekelijks bijdragen van Gerard Vloedbeld (G.J.H. 1919-2012) in zijn rubriek "Almelo toen, Almelo nu". Er zijn 743 afleveringen gepubliceerd, de eerste aflevering op 14 februari 1987, de laatste op 19 oktober 2002. De bijdragen laten een inspirerende gedrevenheid zien en een fabelachtige kennis. Nooit krijg je het gevoel bij het lezen dat er weer die wekelijkse column moest komen. De liefde voor de stad Almelo en het verlangen de identiteit van de stad veilig te stellen voert de boventoon. De bijdragen in de rubriek bevatten een schat aan informatie en zijn een onmisbare bron, ook voor het werk in dit tijdschrift, waarvan Gerard Vloedbeld ruim dertig jaar geleden een van de grondleggers is geweest. Op het Historisch Informatiepunt van onze Kring in de bibliotheek wordt deze schat gekoesterd en gerubriceerd. De Twentsche Courant Tubantia wordt in zijn geheel gedigitaliseerd door de Koninklijke Bibliotheek en ondergebracht in het zoekprogramma Delpher. Daarmee worden de bijdragen van Gerard Vloedbeld veiliggesteld en worden ze optimaal toegankelijk.

Het is niet mogelijk om in het bestek van dit voorwoord recht te doen aan de inhoud van "Almelo toen, Almelo nu". Enkele opmerkingen. De rubriek was zeer populair en werd grondig gelezen door velen. Regelmatig reageert Gerard Vloedbeld op reacties en suggesties van lezers, die hem schrijven of bellen. Het is directe interactie tussen schrijver en lezer. De missie van Gerard Vloedbeld is hierboven al genoemd, behoud van de identiteit van Almelo. Regelmatig keert dit thema terug. Met zijn vaardige pen trekt hij ten strijde tegen de ongebreidelde vernieuwingsdrift waarmee onder het motto van "cityvorming" ingrijpende ruimtelijke veranderingen in Almelo zijn bewerkstelligd. Er is veel temperament, maar nooit is de toon verbitterd, veel meer is ironie zijn wapen. Heel Almelo komt aan bod. Er zijn geen plaatsen, straten, bijzondere gebouwen of buurten in Almelo die onbesproken blijven. Gerard Vloedbeld maakt een wandeling door de stad en onderzoekt de geschiedenis en de verhalen. Verder valt op de liefde voor het Twents dat in Almelo gesproken wordt. Dat Twents heeft vaak de naam gegeven aan een plaats of straat. Gerard Vloedbeld gaat dan op zoek naar de betekenis.

Ook in dit huidige nummer van Stad en Ambt vallen we terug op het werk van Gerard Vloedbeld, bijvoorbeeld in het artikel over het Hotel van Ouds de Prins. De bijdragen "Almelo toen, Almelo nu" zijn en blijven een bron van inspiratie en kennis.

Hans Gerritsen

In dit nummer:

- 2** Hotel Van Ouds de Prins
- 4** Het Hofkeshuis en de grisaille
- 6** Fabrikant en socialist in Almelo
- 9** Een brief uit het verleden
- 10** Een dolend leven
- 11** De bruggen over het Almelo-Nordhorn kanaal
- 14** Herman Krikhaar
- 18** Krikhaars Appeltje
- 20** Hulp voor arme sloebers
- 22** De tijd hervonden - Jan Fokkinga
- 24** Nieuws van Stad & Ambt

Hotel Van Ouds de Prins en omgeving

Door Hans Gerritsen

Wanneer je foto's ziet van het oude hart van Almelo waan je je in een andere wereld. Op de markt staat Hotel Van Ouds de Prins te pronken, het begin van de Wierdensestraat is nog intact, de markt en haven zijn het bruisende middelpunt. Er zijn daarna veel ruimtelijke veranderingen geweest. We kijken terug op het centrum van Almelo van voor de oorlog. Niet vanuit een nostalgische retro-droom, maar met verwondering en nieuwsgierigheid.

Het huidige centrum

Het stof is al weer enige tijd gaan liggen waar het gaat om de ruimtelijke vormgeving van het centrum van Almelo. Met de totstandkoming van de Galerij op het begin van de Wierdensestraat, de besloten Koornmarkt met het oude raadhuis, met nieuwe bebouwing rond het Marktpllein en het deels terugbrengen van de haven is een voorlopig nieuw evenwicht ontstaan. Voorlopig, want de ruimtelijke inrichting is nooit af. Discussie en ontwikkeling blijven.

De veranderingen na de oorlog

De huidige situatie is een gedeeltelijk herstel van de ingrijpende veranderingen die in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw hebben plaatsgevonden. Gerard Vloedveld, mede-oprichter van een voorloper van de Historische Kring en destijds journalist, heeft herhaaldelijk de teloorgang van het oude centrum bekritiseerd, met name in zijn bijdragen in de Twentsche Courant "Almelo toen, Almelo nu". Het stadsbestuur van Almelo heeft na de oorlog gekozen voor modernisering, de zogenaamde "cityvorming" in plaats van voor een meer traditionele regionaal getinte aanpak (vertegenwoordiger van die stroming in Almelo was Jan Jans). De trend van modernisering was in de jaren vijftig ook zichtbaar in veel andere steden in Nederland. In Almelo werd de bebouwing aan het begin van de Wierdensestraat gesloopt en vervangen door nieuwbouw, de Wierdensestraat werd doorgetrokken naar een nieuwe Hofstraat die uitkwam op de eind jaren vijftig aangelegde Van Rechteren Limpurgsingel. Verder werd de tunnel onder het spoor aangelegd, die nu de Mans Kapbaartunnel heet.

Van Ouds de Prins

Het is fascinerend om de beelden te zien van het oude hart van Almelo. Iconisch was het Hotel Van Ouds de Prins. Dit stond pontificaal aan de Markt en domineerde ruimtelijk de omgeving. Dat was de Markt en

de Haven, maar ook de Wierdensestraat. Die begon bij het oude raadhuis, het eerste deel met aan weerszijden bebouwing, dan open aan weerszijden over de Markt om daarna weer verder te gaan tussen de huizen. In dat gedeelte van de Wierdensestraat richting de toenmalige spoorwegovergang was het tweede stadhuis van Almelo. De naam van het hotel "Van Ouds de Prins" fascineert, vooral door de woorden "Van Ouds" die de suggestie wekken van een geschiedenis die zeer ver terug gaat. Het hotel moet niet verward worden met het logement De Prins dat destijds aan de Grotestraat Nieuwe Eind 152 gevestigd was. Toch is er een verband. De dochter van de uitbater Hendrik Tamboer, Johanna, trouwde met Hendrik van Harten in 1880. Van Harten was de eerste eigenaar van het hotel aan de markt "Van Ouds de Prins" dat ook in 1880 geopend werd. Hij besloot om in de naam "De Prins" te laten terugkomen. Zijn vrouw was immers de "erfdochter" van de eigenaar van het logement en had daarom recht op de naam "De Prins".

Het hotel aan de Markt had grandeur. Het werd in fasen uitgebreid van een enkele verdieping naar twee verdiepingen, en een daktuin, daarna een fraaie uitbouw met een restaurant aan de voorzijde en een driehoekige tuin. Hier stond een imposante treurwilg die in 1935 is omgewaaid.

Uitbaters waren respectievelijk Van Harten, na zijn overlijden Wed. H. Tamboer, vervolgens Vastert, Ten Dam en Smit en Telgenhof. Het Historisch Informatiepunt heeft nog een aanvraag voor een drankvergunning van Vastert uit 1893. Logies en ontbijt kostten in die tijd f2,50 en een diner f1,75. Het einde van het hotel was dramatisch. Op 14 februari 1945 viel er een verdwaalde bom afkomstig van een Engelse bommenwerper op het hotel. Dat werd volledig verwoest; er kwamen twee mensen om het leven. Almelo lag destijds in de oorlog op de vliegroute naar het Ruhrgebied. In veel andere Twentse steden en dorpen zijn onbedoeld bommen neergekomen. Na de oorlog werd Van Ouds de Prins voortgezet als café-restaurant aan de overkant op de Wierdensestraat nummer 4. De locatie van het oorspronkelijke hotel aan de Markt was waar nu in de Galerij de Hema, Livera, Lucardi en Van Uffelen gevestigd zijn.

De omgeving van het hotel

We kijken vanaf Hotel van Ouds de Prins om ons heen met de klok mee. Naast het hotel was er een vestiging van Van Gend en Loos/ Collignon&Cie en later ook de beddenzaak Kuperus. Zo kwam je op het plein dat nu de Koornmarkt is met het oude raadhuis en kledingzaak Jan Pezie. We gaan verder aan de zuidzijde van Wierdensestraat richting de Markt. Op de hoek van de Grotestraat was het befaamde café-restaurant Lüdeking, later Nico Tijink. Het dak was het platform voor optredens tijdens de braderie van o.m. Johnny Jordaan. Naast Lüdeking waren gevestigd respectievelijk Paul Müller sigarenmagazijn, J. Gosschalk manufacturen, magazijn de Kroon van de gebroeders Abeln. Op enkele plaatsen in deze rij kwamen er in de loop van de tijd andere winkels. Op de hoek direct tegenover Van Ouds de Prins was een markant gebouw. Dit was eerst de Katoenbeurs. Dit was niet zo'n succes. Daarna werd het in 1875 een postkantoor en in 1898 kwam hier het kantongerecht. Naast dit gebouw was een fraai vormgegeven kiosk.

We steken de Markt over langs de Wierdensestraat. Waar de bebouwing weer begint, links daarvan waren op de hoek het kantoor van Scholl, Engberts en Scholten en daarnaast School A aan het Marktpllein, later werden dit de Bank Ledeboer/ Twentsche Bank en de Waag. De laatste twee gebouwen zijn er nog, zij het met andere functies. In het verlengde van deze gebouwen naar de zuidzijde van de markt waren gevestigd tabakshandel wed. H. Boom, later tabaksfabriek Het Paard, het Huis van Bewaring en Hotel café restaurant Marktzicht (nu proeflokaal België). Aan de rechterkant van de

Wierdensestraat waren gevestigd Café Backer, later de Boer (op de hoek van de Markt) en Slijterij Backer. We steken de markt weer over naar Hotel van Ouds de Prins. Naast het hotel had Droste een kapperszaak en Holtmann & Hospers een papiergroothandel. De cirkel is rond.

Een momentopname

Het is wonderlijk en verrassend om het oude centrum van Almelo te zien in de periode van voor de oorlog. We zien een enorme economische dynamiek in de haven en op de markt. Aanpalend zijn allerlei voorzieningen noodzakelijk. Van horeca tot banken, toeleveranciers en detailhandel. Het is een fase waarin Almelo geïndustrialiseerd is, waarin veel mensen naar Almelo zijn gekomen en hun broodwinning hebben gevonden. Een stad die zich ontwikkeld heeft vanuit de agrarische wortels naar een centrum van de textielindustrie.

De veranderingen gaan door. De textielindustrie is inmiddels verdwenen, er zijn daarna veel nieuwe economische ontwikkelingen geweest in Almelo. Ook ruimtelijk is er inmiddels veel veranderd, het centrum van Almelo heeft een nieuw gezicht, de locaties van de textielindustrie hebben woonfuncties gekregen.

Het Hofkeshuis en haar unieke grisaille

Door Jennie van der Horst-Hemmink

Het pleit is beslecht. De gemeente heeft het historische Hofkeshuis gekocht en het wordt gerestaureerd. Ook de unieke grisaille, een wandschildering uit 1778, krijgt haar oude glans terug. En het stripalbum 'De optocht' zal jongeren betrekken bij dit bijzondere project.

Je gaat er gemakkelijk aan voorbij als je door de Grotestraat loopt, het Hofkeshuis op nummer 62. Het huis, in classicistische stijl, werd in 1775 gebouwd door de in Winterswijk geboren linnenfabrikant Egbert Hofkes. Hofkes was succesvol in zaken en kon zich een rijk en monumentaal huis veroorloven.

Op de verdieping, waar Hofkes zijn (soms illustere) gasten ontving, kwam de stijkkamer. Daarvan liet hij de wanden fraai beschilderen. De voorstelling, op drie wanden, stelt de intocht van de Romeinse veldheer Quintus Fabius Maximus in Rome voor. Zijn tegenstander was de beruchte Carthager Hannibal die vanuit het zuiden over de Alpen was getrokken. De veldheer won, redde Rome en zijn dappere daden haalden de geschiedenisboeken en de wanden van een Almelo's patriciërshuis. Ze zijn nu zoveel jaren later nog te bezichtigen. Er bestond een boek met prenten van het Amsterdamse stadhuis dat dateert uit 1655. Daarin was een afbeelding opgenomen van de triomftocht van Fabius Maximus (als gebeeldhouwde versiering van de haard in de burgemeesterskamer). Waarschijnlijk is die afbeelding van de kunstschilder Andre Warmoes gebruikt als voorbeeld.

De schilderijen zijn aangebracht op linnen van uitstekende kwaliteit, dat de fabrikant waarschijnlijk zelf heeft geleverd.

Heel bijzonder is dat het geheel na 200 jaar nog intact is. Wel moet het doek hoognodig gerestaureerd worden. Dat zal de moeite meer dan waard zijn. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat de stijkkamer een grote cultuurhistorische betekenis heeft. Het heeft de stormen van bewoning tot nu toe redelijk doorstaan.

Verborgene schat

Tot 1928 was het pand een van de pronkstukken van de stad, in handen van de nazaten van Hofkes. Toen werd het verkocht aan schoenenwinkelier Johannes Niers. De statige gevel moest het ontgelden vanwege moderne lonkende etalages met stappers voor jong en oud. Alsof dat niet genoeg was sloopte de moderniseringshamer in de jaren zestig de laatste authentieke elementen van de gevel. Met de bedoeling dat de aandacht van de voorbijgangers uitging naar de glimmende pumps en de stevige Avang veterschoenen. De unieke stijkkamer met haar geschilderde voorstelling bleef verborgen voor het publiek. Maar na tijden komen tijden. In 2012 doet schoenmaker Hans Niers de laatste schoenen in de doos. Hij zet een stap op zij en verhuurt het pand. Helaas staat het huis nu al meer dan een jaar leeg. Dat tast de staat van het pand, maar vooral de schildering ernstig aan.

Gelukkig zijn er dan mensen die zich om dit soort cultuurschatten bekommeren zoals: het bestuur van Stichting Hofkeshuis.

Het doet denken aan The Secret Garden van Frances Hodgson Burnett. Daar zijn het kinderen die de verborgene schat ontdekken en zich hard maken om het moois te bewaren en te verfraaien. Met iedereen uiteindelijk blij. Zo zal het wellicht het Hofkeshuis ook vergaan. Na veel gesteggel heeft de Gemeente in de buidel getast. De broodnodige restauratie van de stijkkamer met de wandschilderingen kan beginnen en ons Stedelijk Museum krijgt een waardige plek.

Als het goed is heeft het Hofkeshuis straks weer de allure van weleer.

Groen licht

Twee dagen nadat Arend Jan Woittiez - de tekstschrijver van het stripboek 'De Optocht' - en ik elkaar hebben gesproken besluit de Gemeente Almelo groen licht te geven voor de aanschaf van het monumentale Hofkeshuis

Een droom komt uit voor het bestuur van Stichting Hofkeshuis. Het heeft zich al jaren sterk gemaakt voor her behoud van het unieke historische pand. Maar nu lijkt restauratie van pand en schildering echt dichtbij.

Wie zeker ook de vlag uithangt is Sigrid Ivo, directeur van het Stedelijk Museum. Zij kan haar kostelijke waar straks uitstallen in deze klassieke omgeving. De geëtaleerde spullen krijgen extra glans in de voorname omgeving.

Stripboek 'De optocht'

Het is nog onder embargo maar ik mag er wel even in kijken, in het stripboek 'De Optocht' van Menno Dimitri Ouderkerk (idee basisleerlingen), Theo Bennes (tekeningen) en Arend Jan Woittiez (auteur). Het album bevat een verhaal van Het Hofkeshuis. "Nou ja, met wel wat fantasie dan", vertelt auteur Woittiez.

Het maakt de geschiedenis van het bijzondere huis toegankelijk voor jongeren. "Ik houd van verhalen

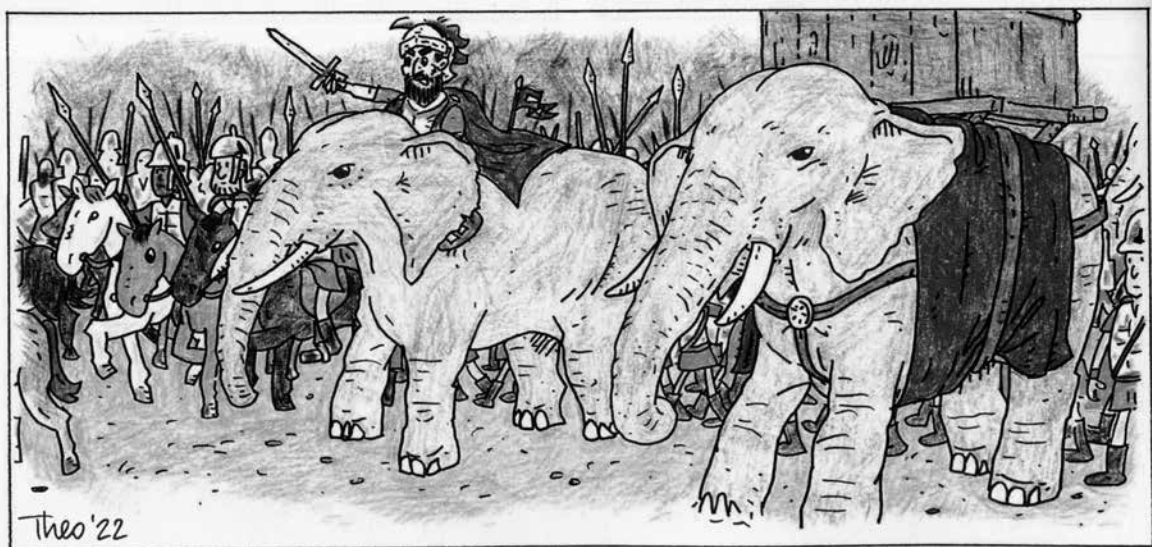
vertellen, heb iets met taal", zegt hij, terwijl hij enthousiast beschrijft hoe het idee voor een strip tot stand kwam.

"Huub Isendoorn kwam met het idee. Hij had het boekje 'Romeinen in Almelo' van Ouderkerk gelezen en dacht dat de wel heel bijzondere geschiedenis van het Hofkeshuis zich ook goed voor zoiets leende".

En daar ligt het resultaat. Een aantrekkelijke strip, die wel doet denken aan een Suske en Wiske, vlot en toegankelijk geschreven. De auteur licht een tipje van de sluier op: "Het verhaal draait om Tom. Zijn vader is prof aan de UT in Enschede in de Nanotechnologie. Nieuwsgierig als hij is koopt hij een tijdmachine van een collega-hoogleraar in Lyon. Deze machine kan je tweehonderd jaar terugbrengen in de tijd". Vader moet het apparaat kwijt en zet het zo lang in de schoenenwinkel van Niers. Tom, een aardje naar zijn vaartje, ziet de tijdmachine daar en tja, daar gaat hij.....

Negen juni a.s. wordt het boek officieel aangeboden aan de Wethouder van Cultuur van Almelo en nadien wordt het, inclusief lesbrieven, gratis verspreid onder alle basisscholen van de stad in een oplage van 2500 exemplaren! Ook ligt het in de bibliotheek en het Gemeentehuis.

Het stripboek 'De Optocht' is te verkrijgen onder ISBN 9789082782

Zij maakten zich sterk voor behoud van pand en schildering:

Huub Isendoorn, Marinus Snijder, Arend Jan Woittiez, Miel Westenberg en Tjebbe van Drooge en adviseur Menno Dimitri Ouderkerk vormen samen het bestuur van de Stichting Hofkeshuis.

Aan Huub Isendoorn is het idee van het stripboek te danken. Menno Dimitri Ouderkerk vond al eerder dat ook jongeren moeten weten welk historisch moois zich in hartje Almelo bevindt. Hij deed dat met zijn boekje 'Romeinen in Almelo'. En dat kunnen ze nu lezen in 'De Optocht', het stripverhaal over het Hofkeshuis.

Fabrikant en socialist in Almelo

Droom en werkelijkheid

Door Michiel Bendien

De staking in 1914

In januari 1914 brak een heftige en een half jaar lang durende staking uit in de Almeloze kledingindustrie. Getroffen werden Isaac Bendien en Zonen, met ongeveer 500 werknemers, en het kleinere H. Smits & Co. In die jaren werken meer dan 15.000 mensen in de Nederlandse confectie-industrie, 40.000 in wol- en katoenindustrie, 4.500 in tricot- en brei-industrie.

De meisjes, de naaisters van Bendien, vanaf de leeftijd van 12 jaar, verdienden f 8,00 tot f 14,00 per week. Mannen boven de 21 jaar f 12, 11. Ontevredenheid leidde tot wilde looneisen van 20 tot 60%. De directie, Isaac en zijn zonen Albert en Jacob, weigerde, met het argument dat de lonen in de Twentse confectie al hoger waren dan elders en leidden tot oplopende kosten en sluiting. Albert noemt hier Amsterdam, Rotterdam, Den Bosch, Enschede, Nijmegen, Arnhem en Sneek. Landelijke confectiebonden van elke politieke kleur zagen nu kans hun invloed onder de in grote meerderheid ongeorganiseerde Twentse meisjes flink uit te breiden. Dagblad Het Volk, socialistisch, klaagde: “met de meisjes was niets aan te vangen. Toen één der firmanten Bendien trouwen ging, gaf het personeel hem notabene een prachtig schilderij!” Honderden verschenen nu op protestbijeenkomsten en daar werd besloten bij Bendien geen overwerk meer

te verrichten. Overwerk tot 57- 58 uren in plaats van de normale 40 uur, luidde de beschuldiging. Want die directies zagen deze onrust al eerder aankomen en wilden zo snel mogelijk veel produceren. De burgemeester probeerde te bemiddelen, maar dat mislukte. In een manifest tegen “regelloosheid en willekeur”, aan de burgerij, eisten de bonden voor de stakers een collectief looncontract voor patroons en werkers. Albert Bendien liet als kersverse secretaris van de Vereniging van Almeloze Confectiefabrikanten weten dat hij de bonden niet als onderhandelingspartners erkende. De bonden matigden nu hun looneisen, naar 5 tot 10%. Bendien en Smits werden bovendien gewezen op de niet nagekomen belofte van een vrije zaterdagmiddag. De sympathie van de bevolking lag bij de stakers. Zelfs de Eerwaarde Overste der R.K. Gesticht de Goede Herder liet weten dat tijdens de staking geen werk zal worden gemaakt in genoemde instelling voor “gevalen meisjes” voor de fa. Bendien.

Relletjes braken uit in de straten en stegen van Almelo. Meer dan een kwart waren werkwilligen, en op weg van huis of het station naar de fabrieken werden die te voet en op de fiets in de vroege ochtend en avond gevolgd, uitgejoeld, bekogeld met modder en stenen en ook bespuwd. Stakers postten bij de fabrieken, en er vielen arrestaties wegens bedreiging. De gewapende marechaussee, snel versterkt met 20

rijksveldwachters, escorteerde de bedreigden. Op het Hagedoorn en het Sluitersveld dreven de agenten met gummistok de menigte uiteen. Ruiten sneuvelden van werkwilligen op Sluitersveld, het Kollenveld en in de Nieuwstraat. Muren van woningen werden besmeurd. Het huis van bedrijfsleider Verhaeg van I. Bendien & Zn werd bewaakt nadat de ruiten daar ook aan diggelen gingen. Het Twentsch Zondagsblad riep de stakers op de kinderen op weg naar het werk met rust te laten. Op de derde dag trokken de marechaussees de blanke sabel bij rellen in de Wierdensche- en de Grootestraat. Burgemeester van Almelo en Binnenlandse Zaken in Den Haag, corresponderen en telegraferen "betreffende rustverstoring". De burgemeester zegt dat de situatie onder controle is, maar dat veel werkwillige gezinnen bewaking van hun woningen verlangen. Vandaar wil Almelo versterking. De stakende meisjes zijn niet de oorzaak van de overlast, maar "het uitschot der ingezetenen, belust op relletjes en werkeloos zijnde doordat er in de bouwvakken geen werk is". Geïrriteerd is de burgemeester over de eisen van de fabrikanten. Die willen de "meest krachtdadige maatregelen, 50 marechaussées te paard lijkt die heeren nog te weinig!"

Isaac en zijn zoon Albert komen in het nauw door de berichtgeving in de landelijke pers. Die sympathiseert over het algemeen met loonsverhogingen en roept op tot onderhoud en overleg. Isaac beschuldigt Het Volk, socialistisch dagblad, in een telegram op 1 februari van het lanceren van onware berichten en verzonnen bronnen als het Twentsche Volksblad en de Overijsselaar. Werkwilligen zouden zelf opstootjes hebben uitgelokt, waardoor een grote menigte op de been kwam, de luitenant van de bereden marechaussee zou daarop tekeer zijn gegaan... Het Volk kreeg er ook van langs in andere kranten wegens aantoonbaar onjuiste en propagandistische rapportages. Ook De Tribune stookte het vuurtje zoveel mogelijk op. Een bemiddelingscommissie van Almelse notabelen komt bijeen op het gemeentehuis met bonden en directies. Tevergeefs. Ook een onderhoud met het NVV volgt. Dat mislukt ook, Albert houdt zijn poot stijf, en de NVV vakbondsleider Oudegeest steunt vervolgens de stakers in een oproep in Het Volk. Mr. Albeda, kamerlid, afgevaardigde voor het district Almelo doet ook een mislukte poging tot bemiddeling. De stakers verkeerden snel in financiële nood. De rooie Moderne Bond roept het Internationaal Kleermakers Secretariaat in Berlijn op tot steun voor de stakingskas, die dan ook grif komt. De bonden roepen in de pers op tegen schoonschijne aanbiedingen van de directies. -Onderkruipt niet!- is de strijdleus. De directies leggen zwarte lijsten van ontslagen werkers aan, die dan bij andere Twentse bedrijven ook weer worden ontslagen. Het wapen van uitsluiting werkt. Het Twentsch Zondagsblad reageert laconiek: - als er twee kijven, de bazen en de bonden, hebben beide schuld.- Commentator Snel wijst terloops nog op het weinig gedisciplineerde werkvolk in de fabrieken dat in het geheel niet zo stipt werkt. De katholieke en christelijke bonden maken zich na twee maanden

steeds meer zorgen over de verwildering van de jeugd, de verarming van de gezinnen, en de verslapping van het prestige van de politie en willen een einde aan deze toestand. Het Volk gaat weer in de aanval op 14 mei, op de pogingen van Bendien onderkruipers te ronselen, met aanbrenghpremies, en het fabriekje in Deventer, met 30 werknemers nieuw leven in te blazen. Bendien Deventer, waarvan het stichtings en sluitingsjaar 1914 blijkt te zijn. De eerste verzoeningspoging per brief namens de bonden lekt uit, en wordt dan keihard ontkend. Dat de stakers dan hun strijd al vier tot vijf maanden volhouden is zonder meer te danken aan de organisatie van succesvolle collectes in Nederland en Duitsland. De familie Bendien kweet zich ondertussen van nieuwe taken, ze hielpen de werkwilligen. Jacob naaide de balen stof dicht, die dan in Duitsland verder tot kledingstukken werden afgewerkt. Isaac, dan 73, hielp met inpakken. De productie was in deze stakingsmaanden minimaal.

Maar dan komt er een bemiddelaar, een stadgenoot, in het conflict tussen bonden en directies die wel succes heeft. Dan is het al weer medio juli 1914. Het is Gerrit Willem Melchers, vrijzinnig predikant, vrijmetselaar, ex-kamerlid voor de SDAP, bestuurslid van Vrede door Recht, afdeling Almelo. De uitkomst: alle ontslagen stakers komen weer in dienst van de bedrijven. Invoering van de vrije zaterdagmiddag, vergoeding voor de arbeiders bij schade door ongelukken. De werktijd is nu 7:30 tot 12:00 uur, en van 13:30 tot 18:00 uur, voor overwerk na 6:00 uur 's avonds wordt 25%, na 22:00 uur 50% loonsverhoging betaald. Voor werk op zon- en feestdagen eveneens 50%. Onderhandelingen komen over betere loonregelingen

en werkverdeling. Het Volk: “Dit eene staat wel vast, dat de fabrikanten een gevoelige les hebben gehad. Als de bonden opnieuw aankloppen, zullen de heeren niet weer zo een houding aannemen”.

De Bendiens en de socialistische beweging, het stakingsjaar 1914

Tiete Bendien-Postma, mijn grootmoeder, schreef in een brief: “Omdat ze wisten dat wij naar de socialistische kant voelden, wilden zij de staking bij ons beginnen en eischten: afschaffing van het stukloon. Daaraan kon natuurlijk onmogelijk worden voldaan”. Het slot van de staking was: de vrije zaterdagmiddag, wat voor ons een even groot geluk betekende als voor de arbeiders”.

Een korte voorgeschiedenis. Mijn overgrootvader Isaac groeide op in de joodse zuil, een netwerk dat uiterst nuttig was in zijn lange werkzame leven. Ook toen hij het joodse geloof niet meer zo actief beleed. Want zijn zonen liepen na hun HBS stages bij joodse familiebedrijven in Bielefeld. Zijn mooie echtgenote Bella, afkomstig uit Münster, groeide op bij een liberale opperrabbijn, Abraham Sutro, maar neigde in haar jeugd al naar het protestantisme. Zij was zeer belesen in de Duitse klassieken zoals Schiller en Goethe en stond na haar huwelijk in 1873 bekend als het adres bij uitstek in Almelo voor bedelaars en landlopers die allen een bon voor overnachting en een maaltijd in een logement kregen, om te verhinderen dat guldens en centen verzopen werden. Isaac zorgde actief voor zieke werknemers en bracht dan eten rond. Bella bezocht de Groote Kerk om te luisteren naar de preken van een vrijzinnige dominee. “Het is toch geen varkensvlees”, vroeg Isaac steevast aan Bella, die zelf kookte, ongewoon in die tijd voor de dames van stand in Almelo, als het vlees op tafel kwam in een zwakke poging het kosjer te houden. Isaac's emancipatie werd bekroond met zijn lidmaatschap als eerste Jood in de Sociëteit in de Grootestraat.

Doorleren en vrijheid voor haar kinderen was voor Bella erg belangrijk. De leergierige boekenwormen, zonen Albert en Jacob, gingen naar de HBS maar kwamen na de 3-jarige opleiding, zo was het toen nog in Almelo aan de Hofstraat, en stages elders in het bedrijf. Evenals broer Herman. Zoon Carel en dochter Selly studeerden Engels aan de universiteit van Leiden. Daar raakten ze in de ban van het socialisme. Moeder Bella trok zich van dat alles niets aan. En stak de enorme vlag uit, stiekem gemaakt in de naaizaal, die de hele Holtjesstraat overspande bij de kroning van koningin Wilhelmina in 1898. Onder luid protest van haar linkse en republikeinse zonen. En liep de woonkamer uit als er discussies gaande waren over het historisch materialisme in de kunst of de ontwikkelingen in de internationale socialistische beweging. De firmanten: Albert stond sympathiek tegenover het socialisme; Jacob raakte actief betrokken.

Briefwisselingen van de jonge heren Bendien, maar ook van jonge dame Selly gingen over stages en zaken en over het socialisme. Herman bezocht in Duitsland, waar hij stages volgde, redevoeringen van August Bebel. Isaac en Selly luisterden naar Troelstra. Ze worden bevriend met de familie Wibaut. SDAP wethouder Floor Wibaut van Amsterdam, is bemiddelaar in een arbeidsconflict bij Bendien in 1913. De meningen over Jean Jaurès, Karl Kautsky, Rosa Luxemburg en de Britse Labour Party vlogen over het papier.

In Almelo is Adri Ladenius kind aan huis bij de Bendiens en andersom. Zij vervult al voor 1914 diverse functies in de SDAP Overijssel en Almelo en wordt 1919 Statenlid en gemeenteraadslid in Almelo. Selly heeft veel contact met haar ouders en met Adri over de SDAP omdat Ladenius de afdeling Almelo helpt op te bouwen. Mijn grootmoeder: “Albert schrijft met Adri. ik weet niet of het wat wordt. Adri heeft gezegd: ze hield niet genoeg van Albert. Ik geloof niet dat hij het zoo erg naar vindt.” En Adri wordt goed bevriend met Jacob.

Een brief uit het verleden

Door Hanschristiaan Krol

Aan de Turfkade staat sinds 1956 Machinefabriek Boessenkool, deel van de Ossegroep. Eén van die Almelose ondernemingen met hoogopgeleide vakmensen en veel toegevoegde waarde op de unieke producten die het bedrijf produceert van drones tot vacuümbuizen voor de deeltjesversneller van CERN. Boessenkool begon als garage aan de Veemarkt in 1902, verhuisde naar de Bornerbroeksestraat 28 en vervolgens naar de Turfkade, waar in 1956 een nieuwe fabriek werd geopend, want Boessenkool veranderde stapsgewijs van garagebedrijf naar machinefabriek.

Nieuwbouw

Terwijl de productieafdeling in de loop der jaren werd uitgebreid en vernieuwd bleef het onderkomen van de administratie vrijwel onveranderd. Als eerste onderdeel van een grootschalige vernieuwing werd daarom het kantoorgebouw aangepakt. Toen de gedenksteen uit 1956 werd verwijderd kwam er een koperen buis te voorschijn met een brief van Nico Boessenkool.

De brief

De brief is getypt op een A4'tje. Links boven als een soort logo N. (Nico) Boessenkool eigenaar-directeur en zoon van Johan, die het garagebedrijf begon. Nico ondertekent. De N is duidelijk zichtbaar. Hij tikte de brief op 20 juli 1956 thuis aan de Ootmarsumsestraat en begroet de lezer met L.S. (Lectori Salutem). Nico had gevoel voor geschiedenis niet alleen omdat hij voor een toekomstige generatie een brief liet in metselen, maar ook omdat hij die avond in juli een kort en bondig overzicht gaf wie in zijn opdracht de nieuwe fabriek bouwden, de geschiedenis van het bedrijf en de stand van zaken, die zomer van 1956.

De aannemers zijn de gebroeders Goossen, nu Goossen te Pas met nog altijd een vestiging in Almelo. De architect is J. Kleisen de vader van Herman Kleisen zelf ook architect en jarenlang secretaris van de Historische Kring Almelo. De bouwkosten bedragen f 60.000 voor een nieuwe fabriek met 15 werknemers. Boessenkool werkte in de jaren vijftig vnl. als toeleveringsbedrijf voor Dikkers in Hengelo en de PTT waar kabelkasten en brievenbussen aan werden geleverd. Nico Boessenkool weigerde in zijn brief directe

kritiek te leveren op het regeringsbeleid anno 1956. Je leest het tussen de regels door. Het tweede kabinet Drees met een comfortabele meerderheid in de 2de kamer hield stevig vast aan haar geleide loonpolitiek om de Nederlandse economie te moderniseren en concurrerend te houden t.o.v. het buitenland. De lonen mochten jaarlijks niet meer stijgen dan het inflatiepercentage. Tegelijk kreeg de "verzorgingsstaat" gestalte. De noodwet Drees werd de AOW. De maandelijkse uitkering voor een echtpaar bedroeg f 119. Een alleenstaande ontving f 71,50. De WAO zou volgen.

Het economisch beleid van de kabinetten Drees was een succes. De economie groeide als kool. Orders uit binnen- en buitenland stroomden binnen. Nico Boessenkool verzuchtte dan ook dat hij met zijn orderportefeuille en jaaromzet van f 250.000 graag meer personeel zou willen inzetten, maar dat is "thans onmogelijk wegens full employment". De arbeidsmarkt was overspannen. Maar hij mocht per uur niet meer betalen dan f 1,40 - f 1,70. "Ze zijn van hogerhand voorgeschreven". De geleide loonpolitiek liep uiteindelijk stuk. Ondernemers gingen op grote schaal zwarte lonen betalen. De ambtenaren hadden het nakijken hun salarissen bleven ver achter bij die in het bedrijfsleven. Hij besluit zijn brief met: "bovenstaande feiten werden voor het nageslacht opgeschreven door N. Boessenkool." Daaronder zijn handtekening.

In de volgende decennia groeide en bloeide de machinefabriek, maar wisselde van eigenaar. Nico Boessenkool verkocht zijn bedrijf aan Maarten Osse. Op de gevel bleef de naam Boessenkool staan tot de huidige nieuwbouw. Nu staat er op de gevel "Ossegroep". Een nieuwe generatie heeft de leiding overgenomen.

Een dolend leven

Door Hanschristiaan Krol

E r zijn monumenten in Almelo die het leven lijden van een clochard, zoals het bevrijdingsmonument dat in 1951 een plaatsje kreeg op de Markt. Toen de bulldozer door het centrum ging in de jaren zestig werd het verplaatst naar de Koornmarkt om vervolgens te verhuizen naar het pleintje voor het vorige stadhuis. Het is nu gerenoveerd en krijgt een plek bij het vernieuwde busstation aan de kop van de Wierdensestraat. Het heeft misschien allemaal te maken met de uitstraling. Het doet denken aan een oorlogsmonument op een Frans pleintje voor WOI: "Morts Pour La Patrie".

Een zelfde lot lijkt ook het Bendien monumentje te ondergaan een naald met het hoofd van Isaac Bendien erop. Hij stichtte het bedrijf in 1890. Het staat nu met de rug naar het oude gymnastieklokaal bij de Kolkschool. Het gymzaaltje wordt echter afgebroken en Isaac moet verhuizen.

De gedenknaald was een cadeau van het personeel aan de Bendien directie. Het confectiebedrijf bestond 40 jaar en Mej. Vloedveld, 15 jaar oud, werd gehuldigd als 1000ste arbeidster. Ze kreeg een gouden horloge en een bos bloemen. Het personeel op haar beurt werd door de directie verblijd met een voor die tijd uniek cadeau: een week vakantie per jaar met behoud van loon. Daarna was er een dansfeest met een strikje en een jazzband. De gedenknaald kreeg een plek op het pleintje voor de fabriek aan de linkerkant van de Holtjesstraat.

Bendien werd het grootste confectiebedrijf van Europa, maar het tij keerde. Concurrentie van lage lonenlanden en een veel te hoge overhead in het bedrijf dwongen tot fusie, daarna

overname en tenslotte sluiting. Het hele complex werd afgebroken en Isaac verhuisde naar de achterkant van het gymzaaltje.

Het plan is nu om de naald te verhuizen naar een gat aan de rechterkant van de Holtjesstraat. Maar voor hoelang, want gaten in de stad moeten worden dicht gebreed, zoals het gat tegenover Talamini. Isaac Bendien wordt echter geen clochard. Hij verhuist slechts enkele meters.

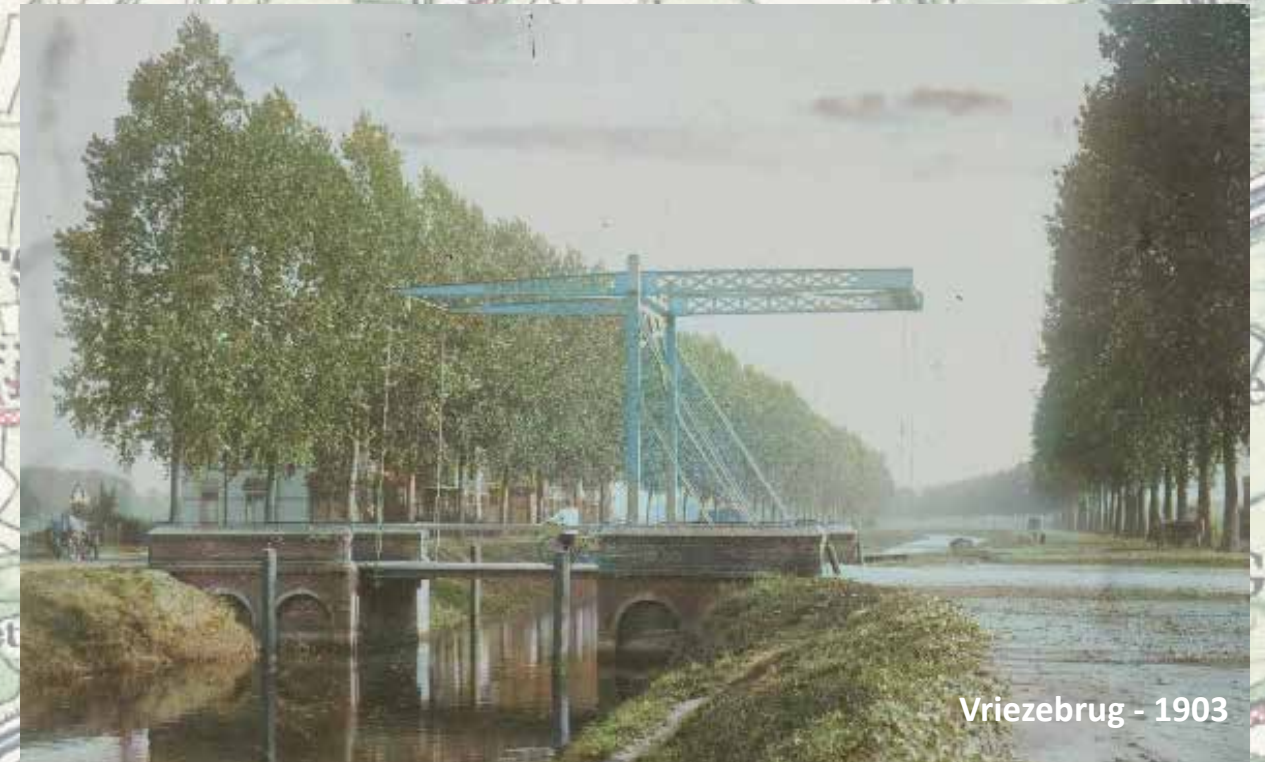

Door Miel Westenberg

Brug bij Indië

Brug bij Indië - 1951

Vriezebrug - 1903

Duistere brug - 1951

Linkerbruggetje - 1951

Herman Krikhaar, een bekende Almeloër

Door Hanschristiaan Krol

De Hantermansstraat loopt van de Sluiskade N.Z. naar de Oranjestraat. Rij je erin vanaf de Sluiskade dan is het een gewone straat met rijtjeshuizen uit de jaren zeventig. Links op de hoek van de Hoge- en Lagebeldsweg staat de bakkerij van Lubbers. Wil je rechtdoor naar de Oranjestraat dan moet je de auto laten staan. De straat wordt een steeg. Je kunt bijna de muren links en rechts aanraken. Aan de kant van de Oranjestraat ontbreekt een straatnaambordje. Het lijkt of de steeg zich voor zichzelf schaamt. Daar aan de Hantermansstraat vlak voor het uitbreken van de Grote Economische Crisis werd in 1930 Herman Krikhaar geboren.

Jeugd

Herman's vader Gerrit had een bakkerij op de plek waar nu bakker Lubbers zijn brood bakt. De Krikhaars waren goed katholiek. Herman was de vierde in een gezin met 8 kinderen. Zijn vader runde de bakkerij met een aantal knechten. Zijn moeder Bertha was verantwoordelijk voor de kruidenierszaak en de huishouding bijgestaan door dienstmeisjes. Het wijkje waarin Herman opgroeide is onherkenbaar veranderd. De huizen waar tussen hij speelde zijn afgebroken en vervangen door nieuwbouw, rijtjeshuizen uit de jaren zeventig. Tegenover de bakkerij stond een kroeg. Een kapper had er zijn winkel net als een likeurstokerij. Er werd in de straat steenkolen verkocht. Verder woonden er arbeiders in huisjes zonder spouwmuur. Hermans grootvader verhuurde een paar van die huisjes. De Krikharen waren welgesteld vergeleken met veel van hun buurtbewoners.

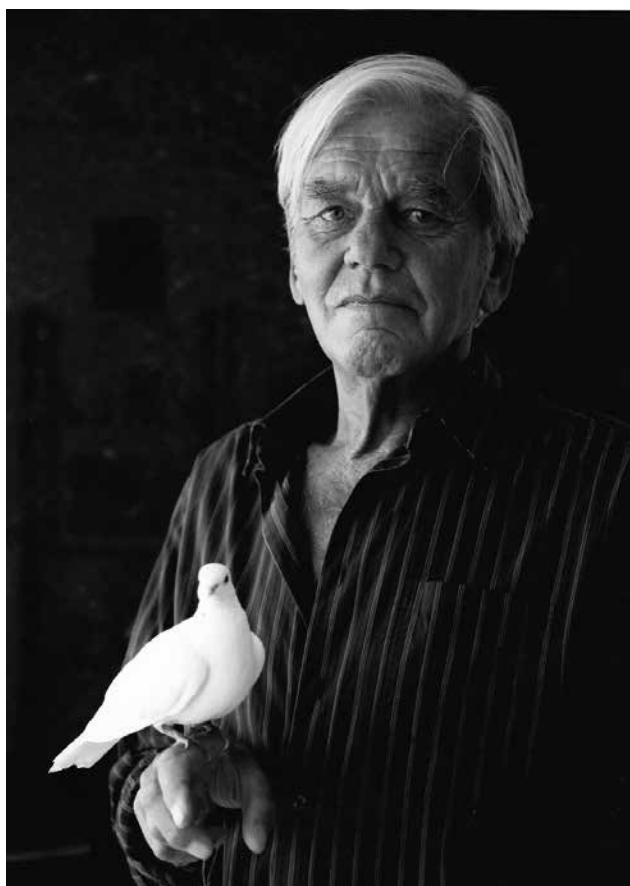
Herman Krikhaar had geen zitvlees, zeker niet voor de schoolbanken. Met grote tegenzin wandelde hij naar de Radboudschool in de Winkelsteeg aan de andere kant van de Ootmarsumestraat. Hij leefde op straat en voor zijn duiven. In het begin van de bezetting had hij er een stuk of veertig. In opdracht van de Duitsers moesten ze worden geringd en geregistreerd. In augustus 1942 kwam het

verbod op het houden van duiven. De duiven van Herman moesten dood. Kapper Bernard Meyer kwam, draaide ze de nek om en sloeg ze daarna hard tegen de muur. Voor de 12-jarige Herman moet het een gruwelijke ervaring zijn geweest, die diepe sporen naliet. Later werd een witte duif zijn handelsmerk, terug te zien op zijn schilderijen en in een TV-interview met een witte duif op zijn schouder die mee nipte van zijn whisky. Zijn moeder, die blijkbaar in de gaten had dat Herman talent had voor tekenen en schilderen, gaf hem als troost een schildersdoos cadeau met tubes olieverf en penselen. Het zou zijn verdere carrière bepalen.

Schilderen en school

De zolder van de bakkerij werd zijn eerste atelier. Verknipte meelzakken geïmpregneerd met beenderlijm gebruikte hij als canvas. Ansichtkaarten met schilderijen uit de gouden eeuw dienden als voorbeeld, maar ook romantische landschappen uit de eerste helft van de 19de eeuw, gevolgd door de Haagse school. De laatste maanden van de oorlog moesten voor Herman Krikhaar een groot avontuur zijn geweest. De Canisius Mulo, waar hij met grote tegenzin lang niet alle lessen volgde, sloot de deuren, terwijl hij op 4 april 1945, bijna 15 oud, 's middags de Canadese tanks met grommende motoren richting Vriezebrug heeft zien rijden. Hij had dezelfde handelsgeest als zijn moeder en zette een handeltje op met de logistieke troepen van de Canadezen. Eieren tegen parachutezijde. Tegelijk kwam zijn verzamelwoede boven drijven. Op zolder vulde hij zijn schilderskist met een mauser, een stengun en munitie. De Almeloëse politie kreeg een tip en liet een jaar later de schilderskist openbreken. Zijn vader kreeg een proces-verbaal aan zijn broek. Herman schilderde op zolder fanatiek verder, volledig self-made. Met Van Gogh maakte hij op een wat vreemde manier kennis. In een interview vertelde Herman later dat hij een Ansichtkaart met een schilderij van Van Gogh kreeg van de eigenaresse van het winkeltje met katholieke relikwieën. Op dat zelfde moment "kwam er een grote vrachtwagen voorbij en reed zo het kopje van haar hondje eraf dat door de etalageruit van mevrouw Hillen schoot en terecht kwam op de catechismus".

De MULO was en werd het niet. Een beroepskeuzetest adviseerde huisschilder of fotograaf als beroep. De creativiteit van Herman kwam er wel uit, maar kon beter op het tweede plan blijven. Hij was overigens niet de enige creatieveling in het Krikhaar gezin. Zijn jongere broer Ton maakte tot zijn grote ergernis een schilderij van hem af. Herman zelf vertrok naar de Kunstnijverheidsschool in Arnhem, waar hij op kamers ging wonen en als klasgenoot Theo Wolvecamp ontmoette. De Hengeloër zou niet veel

Herman Krikhaar - foto: © Jacques Renoir 2008

later deel uit gaan maken van de Cobragroep en zo een brug zijn voor Herman naar Karel Appel en de andere Cobraleden.

Een verzoek van Herman tot uitstel voor militaire dienst werd echter afgewezen. Nederland had zijn dienstplichtigen nodig, want Nederland voerde oorlog in Indonesië. Herman moest zijn kamer in Arnhem opzeggen om te verhuizen naar Doorn waar hij opgeleid werd tot marinier. Een verblijf op Curaçao ging echter zijn neus voorbij, want hij had nog een aantal strafdagen op zijn conto staan. Nederland sloot eind 1949 vrede met Indonesië en Herman zwaaide af om terug te keren naar Almelo, waar hij zijn vader ging helpen in de bakkerij. Op zolder aan de Hantermansstraat schilderde hij weer o.a. in opdracht van oom Johan, een broer van zijn vader, die aan de "betere kant" van de Sluiskade woonde. Herman kreeg f 400,00 voor een olieverf: "Gezicht op het Almelo-Nordhornkanaal".

Een jaar Parijs

Twee en twintig jaar geen opleiding, maar wel afhankelijk van je ouders. Elke dag met de bakkerskar langs de klanten. Geen toekomstperspectief om vrolijk van te worden. Herman besloot daarom met de zegen van zijn grootvader zijn geluk in Parijs te beproeven. Hij sprak geen woord Frans, maar had wel van Picasso en Braque gehoord en hun werk gezien. Theo Wolvecamp was de

eerste die Herman met de kubisten vertrouwd maakte. Parijs trok. Het was op dat moment de culturele hoofdstad van Europa. Met wat spaargeld op zak arriveerde hij in het voorjaar van 1952 in Parijs. Sliep in een goedkoop hotel en zocht tevergeefs naar werk. Met nog f 26,00 genoeg voor een treinkaartje terug naar Almelo werd hij aangenomen als kelderhulp in een restaurant. Hij leerde Frans, scharrelde langs de kraampjes van de vlooiemarkt waar hij zijn verzamelwoede en zijn kennis kwijt kon. Hij tikte o.a. een tekening van Rodin op de kop voor de prijs van de lijst, maar hij wist geen contact te leggen met de Parijse kunstwereld. Na een jaar vertrok hij, terug naar Almelo en de bakkerskar.

Purser bij de KLM

In Almelo was er weinig om over te juichen. Weer afhankelijk van zijn ouders. Opnieuw elke ochtend met de bakkerskar op stap en regelmatig naar zolder om te schilderen. Een CV zonder diploma's, maar hij sprak Frans en een beetje Engels, opgedaan in de zomer van 1945 in zijn handeltjes met de Canadezen. En Herman had zichzelf. Hij zag er goed uit, slank met een vlotte babbel en wanneer nodig strak in het pak. Bij binnenkomst trok hij de aandacht. Met zijn neus voor handeltjes, verzamelwoede en belangstelling voor kunst moest er een andere toekomst zijn. In ieder geval weg uit Twente.

Het eureka-moment voor Herman was een jeugdvriend die voorbij kwam in een blauw KLM-uniform als purser. Herman besloot te solliciteren. In het voorjaar van 1954 reisde hij naar Schiphol, zonder afspraak, maar hij wist zich naar binnen te praten bij de personeelsafdeling. Hij overtuigde de personeelschef en werd aangenomen. De volgende acht jaar vloog hij op de internationale lijnen van de KLM naar het Midden-Oosten en Azië. Tijdens de uren in de lucht verzorgde hij de passagiers, maar tijdens de lange tussenstops ging hij op zoek naar antiques op markten en in winkeltjes, terwijl de rest van het cabinepersoneel aan het zwembad lag van een goed hotel. Hij huurde een kamer aan de Gerrit van der Veenstraat in Amsterdam en liet Almelo achter zich.

Door de kasbah's van Caïro, Istanboel, Libanon en Bagdad

In de verschillende interviews die Herman Krikhaar gaf in de jaren vijftig en zestig aan Volkskrant en het Parool is hij helder. Kunst, of het nu antiques zijn of moderne kunst, is een belegging. Bij die zoektocht ga je af op je intuïtie en de kennis die je opdoet door de lezen en op tijd een expert op te zoeken. Hij kocht en verzamelde veel antiek Syrisch en Romeins glaswerk, Egyptische beeldjes en dodenmaskers. Hij nam daarbij grote risico's. Verstopt in een uitgeholde hak smokkelde hij goedkoop gekochte Egyptische ponden het land binnen en smokkelde illegaal vondsten uit het Dal der Koningen het land uit. In Thailand wist hij Boeddhabeelden, liggend en staand, het land uit te krijgen afkomstig uit Ayutthaya 100 km ten noorden van Bangkok en nu voor een deel werelderfgoed. In Istanboel kocht hij voor een paar tientjes een paneeltje, waarvan hij vermoedde dat er een zelfportret van Rembrandt op stond. Lijstenmakerij en kunsthandel Meijer in Almelo kreeg de opdracht het paneel schoon te maken. Het leverde geen vervolgverhaal op over de vondst van een nieuwe Rembrandt.

In de tussentijd raakte zijn appartement aan de Gerrit van der Veenstraat overvol. Daarom, maar ook omdat hij kans zag winst te maken, verkocht hij een deel van zijn Egyptische en Syrische collectie. Met de winst kocht hij weer modern werk van Appel en Corneille, leden van de Cobragroep. Al kopend en verkopend legde hij zo tijdens zijn jaren bij de KLM de basis voor de galerie die hij in 1963 zou openen in Amsterdam.

In zijn vrije tijd bleef Herman Krikhaar zelf ook schilderen. De Volkskrant interviewde hem in september 1959: "In zijn kleine studio waar zijn surrealistische schilderijen aan de wanden hangen, waaronder een voortreffelijk zelfportret". Het interview werd afgenomen omdat hij zijn werk drie weken kon exposeren samen met o.a. Eugene Brands aan de Utrechtsestraat 128. "Herman verdiende er een beurs mee, maar het blijft een liefhebberij voor Krikhaar. Met vliegen verdien ik genoeg om in mijn vrije tijd te kunnen schilderen. Maar met schilderen zou ik geldzorgen hebben"

Ibiza en een galerie aan de Weteringschans

Toch nam Herman een paar jaar later een ander besluit. In de zomer van 1962 bood de KLM een riante afvloeiingsregeling aan personeel dat elders aan de slag zou gaan. Hij koos voor Ibiza, voor het schilderen en een toch een onzeker bestaan. Hij was in de tussentijd getrouwd met collega Henriëtte Andreoli. Maar na een half jaar verlaten ze het kunstenaarseiland weer. Er is een baby op komst en de Krikhaars besluiten hun toekomst op te bouwen in Nederland. Na

een tijdelijke tussenstop op een landgoed waagt Herman de sprong. Hij koopt aan de Weteringschans vlakbij het Rijksmuseum een winkelpand dat geschikt is om er een galerie in te richten. De opening vindt plaats in mei 1963 met een expositie van grafiek van Chagall. Het blijkt de start van één van de meest succesvolle galleries die Nederland heeft gekend.

Epiloog

In de volgende jaren zette Herman Krikhaar met zijn galerie een stempel op het culturele leven van de hoofdstad en de rest van Nederland. Hij organiseerde spectaculaire exposities met het werk van Karel Appel, Corneille en Eugene Brands, maar ook Chagall en Dali. Zijn openingen waren nog spectaculairder. Paul de Lusannet nam bij een opening van zijn werk fotomodel Jean Shrimpton mee. Choreograaf Toer van Schayk verscheen bij de opening van zijn werk in gezelschap van Rudolf Nurejev. Uiteindelijk wilde tout Amsterdam gezien worden in galerie Krikhaar inclusief politici. Almelo werd in de tussentijd niet vergeten. In september 1963 richtte hij met mevrouw De Walle een tentoonstelling in de Waag met eigen werk, antiques en moderne kunst. In 1974 was hij nog eens "Gast in de Waag".

In 1988, na precies 25 jaar Galerie Krikhaar, sloot Herman Krikhaar dit deel van zijn leven af. Hij ging schilderen in Zuid-Frankrijk waar hij in 1994 met zijn tweede echtgenote Helena Stork ging wonen in een huis ontworpen door zijn zoon. Daar overleed hij 79 jaar oud. Vrijdag 29 januari 2010 werd hij onder grote belangstelling gecremeerd in Usselo. In Almelo leeft zijn naam voort. Elk jaar wordt sinds 2008 aan een Almelse kunstenaar de Herman Krikhaarprijs uitgereikt.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van o.a. het boek van Helena Stork: Galerie Krikhaar 1963-1988 en een interview met mevrouw Gemma van der Linden-Krikhaar.

Herman in zijn galerie in 1988

Krikhaar's appeltje

Door Bodine de Walle

Het Almelo uit mijn jeugd kende rangen en standen. Er waren buurten en achterbuurten en de textielabrikanten woonden buiten in hun buitens. Het was overzichtelijk en vanzelfsprekend dat voor de één de pet wordt opgetild en dat een ander nog lang niet aan de beurt is.

Ons gezin woonde aan de Sluiskade N.Z. aan het Almelo-Nordhornkanaal. Dit kanaal vormde een duidelijke scheidslijn tussen de intellectuelen, leraren, specialisten en de rechterlijke macht wonend in de Parkwegbuurt en de arme buurt die bij ons 'de overkant' heette. Aan onze kant stonden drie middelbare scholen en meerdere lagere. De kinderen van beide kanten van het kanaal troffen elkaar daar.

Op de lagere school waren Bertus K. en ik verliefd op elkaar. Hij woonde in de Hantermansdwarsstraat. Op subtiële wijze liet mijn vader, onderdeel van de rechterlijke macht, mij weten dat ik maar liever niet naar Bertus' adres moest gaan. Ik kon toch ook op het schoolplein met hem spelen.

Aan de overkant stonden kleine huizen en er schuilden dus geheimen en verboden vruchten. Als kind kreeg ik vage gevoelens over grote verschillen die later zouden resulteren in een uitgesproken, maar vooral stil klassenbewustzijn.

Bakkers en kunstenaars overstijgen de sociale klassen, want komen achterom, zijn broodnodig en hangen zonder kloppen in huiskamers aan de muur.

Zou het dan toeval zijn dat Herman Krikhaar, de zoon van Bakker Krikhaar in de Hantermansstraat, die nog met zo'n mooie houten fietsbak brood rondbracht, op een goede dag in 1961 contact opnam met mijn moeder Tija de Walle-Heijbroek met de vraag of hij met haar kon praten over zijn plan om van purser bij de KLM over te stappen naar de kunstwereld. Mijn moeder was al jaren actief als speurster naar kunst en in het organiseren van exposities in het Almelose Waaggebouw.

Natuurlijk was hij welkom. Herman Krikhaar kwam, smetteloos gekleed, ons tuinpad oplopen. Als jong meisje gluurde ik vanachter de gordijnen, want het was geen gebruikelijk bezoek. Innemend als mens had hij ook nog goede manieren.

Tija ontving hem met open armen in het netwerk van kunstenaars en galleries dat ze inmiddels had opgebouwd. In 1963 opende hij 'Galerie Krikhaar' in Amsterdam. Hij exposeerde van meet af aan Cobra schilders. In 1968 eerde hij Almelo en Almelo hem met een 'Galerie Krikhaar'-tentoonstelling in het Waaggebouw. Ook nu weer voerde Cobra de boventoon.

Bij het weer inpakken van het (niet verkochte) werk aan het einde van de tentoonstelling bood Herman Krikhaar mijn moeder als dank een gouache ter keuze aan. Zij vroeg of haar dochter, die erbij stond en net haar eindexamen had gehaald, die keuze mocht maken. Die *épreuve d'artiste* (e.a.) van Appel, hoofd leunend op en gestut door hand en bovenarm, heeft sindsdien altijd in mijn buurt gehangen en mij gestut.

Hulp voor arme sloebers

Door Gerard Brouwer

Wie vroeger arm was, die was ook echt arm en moest zich maar zien te redden. Dit was een wijd verspreid verschijnsel. Na de Napoleontische tijd was ook het Koninkrijk der Nederlanden sterk verarmd ten tonele verschenen. Het pauperisme kwam je vooral tegen in de grote steden, maar ook op het platteland heerste er vaak grote armoede. Ontstellend groot was in het land het aantal bedelaars en te vondeling gelegde kinderen. Naarstig werd gezocht naar oplossingen om de nood te lenigen. Dat gebeurde ook in Almelo waar op bescheiden manier aan arme sloebers hulp werd geboden.

In het kleine Almelo waren er omstreeks 1811 volgens het stadsregister 233 armen en 10 bedelaars en het bestuur van Overijssel drong dan ook aan om ondersteuning te verlenen. Dat gebeurde inderdaad, alleen moesten mensen die zich aan drank of kaartspel te buiten gingen, bedelden of niet aan het werk wilden gaan, worden uitgesloten. Dat ze in kommervolle omstandigheden verkeerden was immers hun eigen schuld, vonden de hulpverleners. Onbaatzuchtigheid had toentertijd dus duidelijk grenzen, zoals ook blijkt uit de speciale 'armenjagers', die werden aangesteld om armen uit de stad te weren of desnoods te verjagen. De noden in Almelo werden vooral gelenigd door de kerk of door de stedelijke provisorie. Er waren regelmatig uitdelingen en vele jaren werd zo lokaal bijstand verleend. In februari 1807 werd bijvoorbeeld 1767 pond roggebrood, 44 schepel aardappelen, 72 pond paardenbonen, 28 pond haverkort en voor zes stuiver witbrood voor zieken uitgedeeld.

Ook waren er in de 17e en 18e eeuw kleine uitkeringen aan de armen, het zogenaamde oortjesgeld - een oort was een kwart stuiver - dat werd gefinancierd uit een toeslag op accijnzen. Op het platteland werd dat geld vaak bij armlastige families verstrekt op voorspraak van grote boeren, want die gaven daar de toon aan. Voor de Reformatie waren er verder op Pasen en tweede kerstdag ook uitdelingen vanuit het St. Catharijne klooster.

Gasthuis

In de stad stond bovendien het Anthonij Gasthuis, waarvan de stichtingsdatum niet bekend is. Mr. ter Kuile senior vond in het klooster van Albergen wel schriftelijk bewijs uit 1483 dat zo'n liefdadigheidsinstelling onder de naam Vicarie des Hillighen Geestes toen al bestond. In die tijd was het doel de verpleging van zieken en de verzorging van passanten die in nood verkeerden. Deze vorm van naastenliefde werd later voortgezet in het Anthonij Gasthuis, maar in de laatste periode van het bestaan draaide het hier vooral - hoewel een relatief klein aantal - om de verzorging van oudere burgers.

Het bestuur van het Gasthuis was in handen van twee provisorien. Voor een deel waren de bewoners

behoefte voor wie bij familie geen plaats was, maar ook was het mogelijk om je in te kopen, zodat je kon rekenen op een verzorgde oude dag. Niet alle bewoners waren dus per definitie arm. Opvallend bij het gasthuis is ook dat in noodgevallen er ook plaats was voor zieken en gewonden en er hadden zelfs bevallingen plaats. De groep die profiteerde van deze liefdadigheid was overigens naar verhouding klein. Veel meer Almelse behoeftigen kregen ondersteuning via de kerk of de stedelijke provisorie.

De Ootmarsgang in 1990. Het huis met de twee schoorstenen is het Hofkeshuis, gezien vanaf de achterzijde
Bron: MijnStadMijnDorp - Foto: Bert Klifman

Het gasthuis was voor een deel afhankelijk van giften. Voorts waren er inkomsten door verkoop van onroerend goed, door beleggingen, pachten of de rente van uitgezette leningen. Uit 1799 is een lijst bezittingen bekend met daarop vier boerderijen, 15 kleine woningen, 14 hooilanden en ook drie leningen, namelijk aan Huis Almelo, de municipaliteit van de stad en erve Arentsboer. De dagelijkse verzorging lag in handen van een door de provisoren van het gasthuis uitgezochte man of vrouw, die voor het werk een vergoeding ontving. Aanvankelijk had het instituut een aparte kamer voor vrouwen en een kamer voor mannen. Echtparen werden dus gescheiden. Om te slapen werd eerst gebruik gemaakt van een schuin oplopende brits waar vier stromatrasen op lagen. Verder waren er in het gebouwtje een keuken, een bestuurskamer en woonruimte voor de beheerder, waarbij het opvalt dat veel huismeesters uit de gelederen van de Rijksveldwacht kwamen.

De naam van het gasthuis werd in 1686 voor het eerst officieel gebruikt. Na de Reformatie werd het katholieke geschrapt en werd het een onafhankelijke instelling, bestuurd door gegoede burgers. In 1826 kreeg de Almelse gemeenteraad een grote rol in het reilen en zeilen van het gasthuis en werd het een stedelijk instituut met permanente inwoners. In 1909 werd het aantal bestuursleden bepaald op zeven, die door de gemeenteraad moesten worden benoemd.

Het gasthuis stond eerst aan het straatje dat nu bekend is als Ootmarsgang, in de buurt van de tuin van het Hofkeshuis. Toen het danig verouderd was, werd het gasthuis in 1854 vervangen door een propere en nette nieuwbouw in het Schalderoi. Maar ook daar was klaarblijkelijk schraaalhans keukenmeester, want in 1874 werd nog gemeld dat aan de bewoners nooit stoeten (witbrood), maar altijd alleen roggebrood werd geserveerd. De kosten liepen blijkbaar toch op, want de gemeente drong aan op ingrijpende bezuinigingen.

Nieuw menu

Desondanks was er in 1881 een hoog bedrag in kas; maar liefst 550 gulden. Besloten werd door het bestuur om daarvan 400 gulden te beleggen bij de firma Scholl Engberts en Scholten aan de Markt en verder werd het ietwat karige menu van de bewoners te herzien. Dat betekende dat er in het vervolg 's morgens om acht uur koffie was met twee sneden roggebrood en een snee witbrood, 's middags om 12 uur aardappelen en groente, om vier uur koffie en 's avonds karnemelk of zoetemelk en op zondag koffie. Dat zag er in elk geval stukken beter uit, vond men. Verder mocht er per week een pond boter voor het brood worden gebruikt en bij het middageten 20 gram vet en 3,5 pond spek. Om de veertien dagen mocht er ook soep zijn van 3,5 pond varkensvlees en om de andere zondag twee pond spek extra. Het echtpaar dat toen het huis beheerde kreeg het nog voor elkaar dat per week een ons boter meer zou worden verstrekt en

ook soep op alle zondagen, waarvoor een slager een half jaar lang vier pond ossenvlees zonder been zou leveren. Bestuurslid E. ten Cate Enz. wilde al in 1876 de voeding in het gasthuis verbeteren en zijn voorstel om wekelijks 60 cent stoete extra beschikbaar te stellen, werd na enige discussie door het bestuur aanvaard, ook al waren het dure tijden. Maar zo scheutig was het bestuur niet altijd. Zo kreeg beheerder Zwiersen op verzoek geen 19.000 turven, maar slechts 18.000 'want zo was het ook in koude winters altijd gedaan'. Eind 1878 heerste er in het land varkenspest en dat had ook gevolgen voor de voorraad spek in het huis. Het jaar daarop was er een zeer natte zomer en dat betekende weinig aardappelen. Nog in 1914 werd voor het eten van acht bewoners en de toenmalige huisvader en moeder slechts acht centen per dag besteed. Wel moet daarbij worden gezegd dat enkele boeren gratis aardappelen leverden en dat voor het benodigde roggebrood alleen voor het bakken moest worden betaald, want de rogge kwam van eigen landerijen.

Sinds 1854 was er nog nimmer wat aan het huis verbeterd of vernieuwd, maar daar kwam vanaf 1915 verandering in. Geleidelijk aan werd er geld aan het interieur besteed. Zo werden bedsteden vervangen door ledikanten, kwamen er kleerkasten en werd de tafel met in het blad uitgeschuurde kommen waaruit werd gegeten, afgedankt en kwam er een nieuwe tafel en een echt servies.

In 1950 tenslotte was het gedaan en besloot de gemeenteraad om het instituut op te heffen. Het pand werd eerst nog gebruikt als noodopvang van dakloze gezinnen, maar acht jaar later werd het gebouw alsnog gesloopt, want dat stond in de weg voor de toen geplande noord-zuid verbinding door het hart van de stad die overigens nooit werd gerealiseerd.

Ook de heer van Almelo bleek in 1665 begaan met het lot van armlastigen. Toen in dat jaar een einde kwam aan het Sint Catharijneklooster, liet hij op dat terrein van de bruikbare sloopmaterialen zelf een armenhuis bouwen, dat in 1834 wegens bouwvalligheid ook het loodje moest leggen. Een deel van de restanten werd weer gebruikt voor een nieuw armenhuis dat kwam te staan aan de Wierdensestraat tegenover de Boompjes. De gemeenteraad besloot in 1950 tot sluiting en in 1958 tot afbraak.

De graaf Van Rechteren Limpurg stelde in 1946 een deel van Huize Almelo beschikbaar voor het tijdelijk huisvesten van 52 ouden van dagen en de zeven bewoners van het Anthonie Gasthuis konden daar ook terecht. Vervolgens kwam er plaats in het nieuw gebouwde bejaardencentrum De Klokkenbelt, dat in 1952 werd geopend door de voormalige minister-president dr. Willem Drees. Een muurschildering liet daar in de hal nog de afbeelding zien van het vroegere 'Sint Anthonij Gasthuis'.

De tijd hervonden - aflevering 9

*In deze rubriek komen Almeloërs aan het woord over hun herinneringen en ervaringen.
In deze negende aflevering Jan Fokkinga, voormalig directeur van Neuteboom koffiebranders.*

“Ik ben makelaar in koffie, en woon aan de Lauriergracht, no 37.” #

Door Hans Gerritsen

Het is bijzonder om koffie te drinken met Jan Fokkinga. Hij is directeur geweest van Neuteboom koffiebranders in Almelo van 1979 tot 2004. Opgeleid als melangeur tijdens stages destijds bij importeurs van koffie en thee. De koffie die we drinken is van de Lidl. Dat klinkt gewoon, maar de koffie is perfect. Op doordachte wijze geproduceerd door de eigen branderij van de supermarktketen.

Koffiebrander Neuteboom in Almelo

Het bedrijf Neuteboom is in 1881 opgericht door Barend ten Bruggencate en het begint aan de Bakenstraat, daar waar nu het politiebureau gevestigd is. Hein Neuteboom werkt vanaf het begin in het bedrijf en zal het later overnemen en zijn naam geven aan de onderneming. De producten zijn aanvankelijk koffie, thee en tabak. Het bedrijf verhuist in 1974 naar de Aadijk, de huidige locatie. Het past in een tijd waarin de bedrijvigheid uit het centrum verplaatst wordt naar bedrijventerreinen aan de rand van de stad. De karakteristieke maar dominante geur verdwijnt uit de Bakenstraat. Jan Fokkinga komt in 1979 bij Neuteboom. Een terugblik op zijn periode als directeur.

De Plantage

Jan Fokkinga is geboren in Haren in 1942 aan de Nieuwlandsweg. Grootvader Fokkinga begint in 1918 koffiebranderij de Plantage aan de Pottenbakkersrijge 11 in Groningen en de vader van Jan zet het bedrijf voort. In de oorlog ligt het bedrijf stil omdat er geen aanvoer van koffiebonen is. Ook na de oorlog zijn er nog beperkingen omdat de koffie tot 1952 op de bon is. Het gezin Fokkinga gaat in 1946 zelf ook in Groningen wonen, in een deel van het grote pand aan de Pottenbakkersrijge. Jan volgt de Mulo en later ook avondopleiding handelsschool. Hij is eerst van plan ander werk te gaan doen, maar gaat min of meer tegen wil en dank aan de slag in de koffiebranderij,

gedwongen door omstandigheden. Een koffiebrander van het bedrijf was overleden en het was alle hens aan dek.

Het productieproces is nog op de oude leest geschoeid. In de morgen wordt met zogenaamde giet-cokes de oven tot 150 graden gestookt. Daarmee wordt een roterende trommel verhit waarin de bonen worden gebrand. Deze worden nadien verpakt, al dan niet gemalen. Het bedrijf zet de koffie af direct bij de verbruikers, bijvoorbeeld ook bij boerderijen. Lange tijd gaat de afzet buiten winkels om, in de periode dat de koffie op de bon is via colporteurs. Omdat de koffie nog niet vacuüm wordt verpakt moet dagelijks geleverd worden om er voor te zorgen dat het aroma behouden blijft. In die tijd werken er 7 mensen in het bedrijf.

Jan is betrokken bij alle facetten van het werk in de koffiebranderij. Dat begint bij de inkoop van koffiebonen. Om hier goede keuzen te kunnen maken loopt hij stage bij importeurs van koffie en thee. Daar gaat het om ervaring te krijgen met de diverse smaken. Hij leert over de herkomst, de soorten en de specifieke kwaliteiten van de arabica's en robusta's, de koffieplanten. Bij een examen moet hij tien verschillende soorten thee kunnen herkennen. Verder is hij verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering en het personeel en ook de afzet en werving van klanten. In die tijd zijn er vele kleinere koffiebranderijen, alleen al in Groningen twaalf. De vereniging van koffiebranderijen heeft tachtig leden in de jaren vijftig, momenteel nog ongeveer twintig.

Naar Almelo

Omdat het bedrijf onvoldoende rendeert, beëindigt Jan in 1971 het bedrijf in Groningen. Hij verhuist naar Gorredijk waar hij tot 1979 ook in dienst is van een koffiebranderij. Bij Neuteboom in Almelo is eind jaren

Jan Fokkinga is op 4 december 1942 geboren in Haren. Hij volgt de Mulo en handelsavondschool. In 1979 komt hij als bedrijfsleider bij Neuteboom waar hij in 2004 afscheid neemt vanwege pensionering. Hij is getrouwd met Netty en hij heeft twee kinderen, een dochter en een zoon.

zeventig een plaats vacant als bedrijfsleider. Jan komt in 1979 in dienst. Neuteboom is dan reeds verhuisd naar de Aadijk in een nieuw pand en met nieuwe machines. Het bedrijf is inmiddels overgenomen door Nijhof Handelsmaatschappij, de grossier van de Spar in Hengelo. Neuteboom produceert voor de Sparwinkels in Oost-Nederland en voor bedrijven en instellingen.

Jan komt in een moeilijke tijd bij Neuteboom. Het bedrijf lijdt jaarlijks veel verlies, enkele jaren achtereenvolgend f 200.000 per jaar. Dat wordt veroorzaakt door schommelingen op de wereldmarkt. Er is sprake van misoogsten. Daardoor is er schaarste, de inkooprijzen zijn hoog terwijl de verkoopprijzen lager blijven. Dat vraagt om actie. Die komt er. Er wordt hard gewerkt aan de naamsbekendheid, veel nadruk op marketing en het verkoopproces. Het is “de boer op” naar “de grote jongens” om de afzet te vergroten. Zo wordt de afzet gezocht bij de producenten en handelaren van koffieautomaten. Deze leveren zelf koffie aan de bedrijven waar de koffieautomaten staan. Er wordt gewerkt aan de efficiëntie van het productieproces en de financiële bewaking wordt verbeterd. Met de ervaringen en stages in het achterhoofd werken Jan en de medewerkers aan de kwaliteit van het product. Geleidelijk komt er verbetering in de situatie, het bedrijf gaat zwarte cijfers schrijven en maakt na verloop van tijd weer winst. De omzet stijgt van 150 naar 350 ton koffie. Het aandeelhouderschap verandert in 1983 bij Neuteboom. Er is een management buy-out. Jan Fokkinga wordt mede aandeelhouder met Harry Top en Kees van Well, beiden niet werkzaam in het bedrijf. In 1987 heeft Neuteboom 23 medewerkers.

Max Havelaar

In 1988 wordt in Nederland het keurmerk Max Havelaar geïntroduceerd. Het initiatief wordt genomen door de ontwikkelingsorganisatie Solidaridad (Frans van der Hoff en Nico Roozen). Koffiebranders in Nederland worden benaderd om mee te werken. Jan sluit met Neuteboom als eerste van de wat grotere koffiebranders aan bij deze ontwikkeling. Het zal van enorme betekenis zijn voor het Max Havelaar initiatief, maar ook voor het bedrijf. Het wordt de belangrijkste productielijn en de omzet stijgt verder naar 650 ton.

Reeds eerder stoort Jan zich aan de gang van zaken op de wereldmarkt waar door de tussenhandel bodemprijzen ontstaan voor de koffieproducenten. Dit leidt soms tot regelrechte uitbuiting. Het Max Havelaar initiatief zorgt voor redelijke en gegarandeerde prijzen voor koffieproducenten. Neuteboom sluit contracten af met coöperaties van koffieproducenten in Centraal Amerika, Mexico en Guatemala. Jan is regelmatig op pad naar deze landen voor contracten, voorfinanciering en het vastleggen van kwaliteitsnormen. Het keurmerk Max Havelaar ziet toe op een onafhankelijke controle bij het in- en verkoopproces.

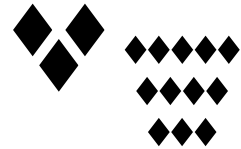
Aan de verkoopkant wordt deze ontwikkeling aangejaagd door een sterk toegenomen vraag bij consumenten. Neuteboom kan de koffie met het Max Havelaar keurmerk afzetten bij een groot aantal supermarktketens, zoals C1000, de Plus en groothandel De Makro. Helemaal zonder slag of stoot gaat het niet. Andere koffieproducenten voelen het als een bedreiging. Niet elke winkelketen heeft tijdig in de gaten hoe sterk de toename is van de consumentenvraag naar eerlijke producten en dat leidt tot fricties. Ook is het financiële verkeer in Centraal Amerika niet zonder risico's. Tenslotte wordt tot twee maal toe drugs aangetroffen in verscheepte ladingen. Gelukkig wordt Neuteboom tijdig gewaarschuwd.

Fair trade krijgt wind in de zeilen

De Max Havelaar ontwikkeling wordt na verloop van tijd ook vormgegeven in andere Europese landen zoals Zwitserland (de grote winkelketen Migros), Duitsland, Zweden en Denemarken. Jan kijkt met voldoening terug op de ontwikkelingen waardoor koffieproducenten een betere positie hebben gekregen. Als hij nu in de supermarkt rondloopt ziet hij dat het fair trade principe al lang niet alleen meer gaat om koffie, maar ook om tal van andere producten. Dankzij een steeds sterkere vraag vanuit consumenten heeft de fair trade ontwikkeling de wind in de zeilen gekregen. Jan Fokkinga heeft mede aan de wieg gestaan van deze nieuwe aanpak.

eerste zin Max Havelaar

Nieuws van Stad & Ambt

Lezingen Historische Kring Stad en Ambt Almelo, najaar 2023

Het parkeerterrein aan Het Kolkje is gratis beschikbaar voor bezoekers.

9 september Open Monumenten Dag 2023

11 oktober

Plaats: Bibliotheek Almelo

Tijd: 19.30 uur

Oktober is de maand van de geschiedenis met het thema:

Eureka !!

Opnieuw werken Bibliotheek Almelo en de Historische Kring samen.

Beelden en verhaal **Hans Krol**, gedichten **Willem van Dooren**, muziek en zang **Peter Schoof**.

Onderwerp: "Eureka: Van Hiroshima naar Almelo en Transitie, Van Curie naar Kistemaker"

8 november 2023

Plaats: De Schouw

Tijd: 20.00 uur

Spreker: **Peter van den Molen**, oud-journalist

Onderwerp: Cervantes, geestelijk vader en rolmodel voor Don Quichote.

13 december 2023

Plaats: De Schouw

Tijd: 20.00 uur

Spreker: **Arend Heideman**

Onderwerp: Waterputten rond Almelo, van levensbron tot tuindecoratie.

Van het bestuur

Beste donateurs, adverteerders en andere belangstellende lezers,

Als Historische Kring Stad en Ambt Almelo hebben we een druk en succesvol tweede kwartaal 2023 achter de rug en daar mogen we met recht trots op zijn.

Allereerst was er op 19 april, in samenwerking met het Filmhuis, in Theater Hof 88 de vertoning van de mooie film van Jan van der Geest over het kanaal Almelo-Nordhorn. De opkomst was wederom prima en een dergelijke film blijkt dus echt in een behoefte te voorzien.

De feestelijke opening van de tweede stadspoort (Esch)poort, locatie Grotestraat/Hagengracht/De Götte, vond op 20 april plaats, mede in aanwezigheid van de nieuwe wethouder cultureel erfgoed, Margreet Overmeen-Bakhuis (D66). Daarmee is het project Stadspoorten na ruim drie jaar, op enkele zaken na, succesvol afgerond. Naar verwachting leveren beide poorten een bijdrage aan de versterking van de verblijfskwaliteit van de Grotestraat.

Op 11 mei was de bus vol (40 belangstellenden) voor de excursie naar het Gevangenismuseum Veenhuizen. Een bijzonder bezoek dat op iedereen de nodig indruk heeft gemaakt. Met dank aan Loes Heij en Wim Noordik die deze dag hadden georganiseerd.

Mocht u willen weten of een van uw voorouders daar mogelijk verbleven heeft, dan kunt u dat opzoeken op www.allekolonisten.nl

Als organisatie zijn we ook nauw betrokken bij het Platform Cultureel Erfgoed Almelo en om die reden aanwezig bij het eerste Politieke beraad met raadsleden op 16 mei over de betekenis en het belang van cultureel erfgoed voor Almelo en het benutten van de ontwikkelingskansen van de stad.

De raadsleden blijken steeds meer geïnteresseerd te zijn. Na een korte presentatie werden de nodige vragen gesteld, waarbij ook de noodzaak van een vervolg op de huidige erfgoednota aan de orde kwam, evenals het belang om meer te investeren in de ambtelijke capaciteit. Wordt vervolgd!

In ons bestuur hebben we de afgelopen tijd nagedacht over het opzetten van een donateursbeleid. Niet alleen om meer donateurs te werven, maar vooral om te kijken hoe we meer donateurs kunnen verbinden met bestaande of mogelijke nieuwe activiteiten.

Een tweetal punten kunnen hierbij alvast genoemd worden. Zo wil het bestuur tenminste 1x per jaar een donateursavond organiseren om daarmee een beter beeld te krijgen van wat er leeft, c.q. wat belangrijk wordt gevonden. Dit ook vanuit de gedachte dat het bestuur niet alle wijsheid in pacht heeft. Verder is het ook van belang dat er meer inzicht komt in opgedane werkervaringen en interesses bij donateurs en wie bereid is zich op enigerwijze in te zetten voor de Kring.

Op dit laatste onderwerp komen we in de komende maanden zeker terug.

Het bestuur wenst u allen tot slot graag een mooie en hopelijk niet te warme zomer toe.

Met hartelijke groet,

Theo van Rijmenam
voorzitter